

■ ANCHETA (FÎNTÎNA CU PATRU ADEVĂRURI)

de Vasile Rebreanu

Data premierei: 4 octombrie 1975.
Regia și scenografia: ALEXA VI-
SARIAN.

Distribuția: EUSEBIU ȘTEFĂ-
NESCU (Andrei); CORNEL CIUPER-
CESCU (Cristian); VERA VĂRZOPOV
(Oli); RADU PANAMARENCO (Ion);
ELENA ALRU (Ea); RADU DUMI-
TRESCU (Tudorache); LUPU BUZ-
NEA (Bărbatul).

vident, „nu, nu mai avem nici un loc dis-
ponibil!“ Pe canavaua creată, autorul schi-
țează tipuri variate și interesante — ca cei
trei gemeni călători, unul, inginer serios și
decent, altul, vagabond, aproape de infrac-
țiune, ultimul, crescător de albine, desuet
prin timiditate și lipsă de inițiativă. Ca Ame-
ricana. Și Milițianul. Schimbul de replici are
vervă și strălucire comică, e rapid, concis,
de efect, și, ceea ce e important, e presă-
rat cu numeroase aluzii la fapte și mentali-
tăți din zilele noastre. Are adresă. Așa
stînd lucrurile, partitura nu trebuie judecată
din perspectiva unor alte criterii decât cele
pe care și le-a propus și care ne determină
să apreciem valoarea ei de incontestabilă
teatralitate și de firesc al comuniunii cu pu-
blicul.

Premiera pe țară de la Ploiești beneficiază
de adeziunea entuziastă a publicului. Se ride
foarte mult la spectacol și aplauze la scenă
deschisă marchează savoarea unei replici sau
a unei interpretări. Colectivul joacă cu efect
și cu temperament comedia și, sub îndruma-
rea tinerei regizoare Maria Emandi-Tiron,
hazul ei este pus în valoare cu măsura cu-
venită, fără ostentație sau îngroșări. Două
interpretări se impun, mai ales, prin nota
personală și profesionalismul compoziției:
Alexandru Pandele și Liana Dan-Riza.
Alexandru Pandele joacă cel mai dificil rol,
și cel mai lung, rolul gemenilor, și e un
merit al actorului că face din acest act de
virtuozitate un act de creație autentică, dife-
rențiindu-și ipostazele prin nuanțe origi-
nale, de efect, după chipul „dinăuntru“ al
fiecăruia. Liana Dan-Riza joacă rolul unei
americane originare din România și rolul ei
cucereste nu numai prin savoarea cu care
întrebuințează nenumăratele expresii colorate
ardelenești, dar, în primul rînd, prin sensi-
bilitatea reală a personajului, pe care acți-
a transmite-o cu mult tact, evitînd capcana
unui ușor ridicol. Un bun actor de comedie
este Moț Negoescu (aici, Receptionerul), care
știe să joace firesc deruta și debusolarea per-
sonajului, după cum un reușit portret scenic
schițează Ștefan Chivu (aici, Milițianul), care
știe să păstreze demnitatea personajului său
în limite corecte și expresive. Apariții care
întregesc nota de vervă generală a specta-
colului au Lucia Ștefănescu (Olguța) și Cătă-
lina Vornic (Ingrijitoarea). Mai puțin expre-
sivi, Maria Babeș-Roth, ușor stînjinită în
rolul Barmaniței, și George Georgescu, strid-
ent în rolul Italianului. Un bătrîn bonom,
înalt cît un stejar, e Ion Anghelescu-Moreni
— părintele celor trei gemeni, pentru care
se petrece de fapt toată întîmplarea; bun și
generos — dar dacă ar clipi măcar o dată,
mucalit, spre public...

Într-un volum de teatru, publicat acum
cîteva ani, prozatorul Vasile Rebreanu ofe-
rea spre lectură cîteva piese de valori dife-
rite, fiecare dintre ele propunînd însă cîte
o structură aparte și indicînd, din partea
autorului, un traseu personal de fructificare
a speciei. După cîte ne amintim, *Securi
pentru funii* era, pe planul explorării sim-
bolice, cea mai împlinită și mai elocventă
din punctul de vedere al expresivității ar-
tistice; *Sechestrul* (scrisă în colaborare cu
Mircea Zăciu), afectată oarecum de schema-
tism. Între ele, cu unduirii pozitive și nega-
tive, *Singurătatea trăgătorului la fîntă*, o
confruntare realistă, și nu lipsită de un
farmec juvenil, între generații, și *Fîntina
cu patru adevăruri* (piesa la care ne referim,
jucată de Teatrul Municipal din Ploiești cu
titlul *Ancheta*), investigație de gen polițist a
unui caz ieșit din comun.

Această ultimă piesă are o biografie deose-
bită. Cunoșcînd un procuror criminalist din
Cluj-Napoca, autorul are prilejul să desco-
pere, prin dînsul, dificultatea soluționării
unor nenumărate cazuri, logica investigației,
originalitatea unor ipoteze și, în general,
pasiunea efortului depus pentru sesizarea
exactă a adevărului, a aceluia adevăr care nu
se impune întotdeauna ușor și nu e, prea
des, conform evidenței. Unul din cazuri, mai
ales, pentru care procurorul a cheltuit multă
pasiune profesională, l-a determinat pe scri-
tor să-l rețină și să-l exprime sub forma
unei investigații dramatice. Despre ce este
vorba? Un tînar se denunță singur ca autor
al unei crime, săvîrșite în împrejurări în
care cercetările și expertiza judiciară conse-
naseră clar un accident. Dosarul, clasat, se

de deschide și procurorul urmează să stabilească temeinicia declarației tinărului. În ce constau argumentele acestuia? Explicații vagi, încelțite, unele naive, altele de-a dreptul tulburătoare, încît, pe drept cuvînt, am spune — judecînd lucrurile numai din perspectiva literară a faptelor — că procurorul ar fi avut motive să rețină autoacuzarea acestui tinăr, dată fiind starea lui psihică evident dezechilibrată. Procurorul nu reține însă această stranie declarație și dovedește, împotriva voinței tinărului, că actul său extravagant n-are nici un temel și accidentul a fost, totuși, accident. Verificînd faptele, apar și două personaje implicate în viața victimei; acestea — fratele și concubina —, prin fondul lor viciat, ar fi putut justifica o ipoteză de omucidere, dar procurorul are discernămintul necesar pentru a nu se lăsa înșelat de aparentele frappante și pentru a desluși adevărul pînă la capăt.

Autorul face aici portretul procurorului; de aceea, piesa este structurată riguros pe firul anchetei și are cursivitatea și tensiunea cerute de gen. Un portret care se conturează strict în acțiune, în ancheta propriuzisă, fără divagații și culori complementare. Personajul e inteligent și cald, pasiunea lui se transmite și e explicabil de ce *Ancheta*, „încă înaintea reprezentării pe scenă, a cunoscut o carieră neașteptată, procurorul Iuliu Andrei fiind solicitat de studenți de la Facultatea de filologie, de tineri muncitori, elevi, să vină în mijlocul lor, tineretul văzînd în el un exponent al spiritului justițiar, al moralității, al căutătorului de ade-

văr“ (citat din caietul-program). Dar ancheta nu se întregește — dramaturgic vorbind. Probabil ca datele cazului real să fi fost exact acelea pe care le-a expus autorul. Din punct de vedere dramaturgic, cazul unui om dezechilibrat psihic, ca tinărul Cristian Duță, nu interesează. El devine elocvent prin *altceva*. Și aici autorul a greșit, nedescoperind acest *altceva*, care l-ar fi putut implica verosimil în țesătura acțiunii. Așa fiind, evoluția lui se menține în limitele unei motivații patologice, acuzînd, în cele din urmă, interesul piesei și ceva din finalitatea ei. Procurorul a făcut dreptate, perfect! Dar ce s-a schimbat cu asta, din punctul de vedere al tinărului?

Regia și scenografia spectacolului ploieștean aparțin lui Alexa Visarion. Ancheta e urmărită în esență și cu o severă economie de mijloace. Eusebiu Ștefănescu are tactul și inteligența de a crea un personaj autoritar prin felul cum descifrează adîncurile oamenilor, și astfel ponderea procurorului cîștigă nuanțe meritate. Cornel Ciuperescu, în tinărul Cristian, nici nu omite, nici nu exagerează nebulozitatea personajului. Vera Varzopov și Radu Panamarenco crează două portrete concludente în rolurile concubinei Olimpia și fratelui Ion, cu momente de mare expresivitate în gesturi mici, în tăceri, în tonurile replicilor. Elena Albu și Lupu Buznea au apariții discrete, care se integrează în valoarea general-meditativă a spectacolului.

Constantin Paraschivescu

ALTE PREMIERE

Teatrul „C. I. Nottara“

ÎNTOARCEREA LA MICENE

de Evangelos Averoff-
Tossizza

O nouă tinerețe a literaturii clasice — o tinerețe cu ghiocci — își arată mugurii, din ce în ce mai frecvent, mai curajos, cu mai

mult succes. În frunte, cei doi mai mari ai lumii: Homer, Shakespeare. Din aureola nepieritoare a celui dintîi se poate culege o infinitate de scînteii — mai palide, mai scîlpitoare —, din lecția dramatică a celui de-al doilea se alimentează, cu lăcomie, autorii, regizorii, actorii și chiar scenografiile zilelor noastre, convinși că fac teatru modern.

Noi avem chiar sub ochii noștri un exemplu de neoclasicism edificator și, din fericire, bun: textul piesei *Întoarcerea la Micene*, dublat de alt exemplu, punerea în scenă a piesei, înscenare în viltoria careia apar — mai mult sau mai puțin stratificate — aluviuni din felurite alte stiluri. În ansamblu, datorită, desigur, ponderii majore, autoritare, a ideii dramatice și a scrierii literare, spectacolul de la „Nottara“ este un remarcabil succes de stimă, încoronat de un durabil succes de public.